

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито питання, пов'язані із правовою характеристикою права на соціальні допомоги в умовах сьогодення. Наголошено на особливостях формування права на соціальні допомоги крізь призму права на соціальний захист. Відзначено ключову роль соціальних допомог серед видів соціального забезпечення. Підкреслено необхідність урахування європейських соціальних стандартів при формуванні новітньої системи соціальних допомог. Акцентовано увагу на окремих видах державних і страхових соціальних допомог. Наголошено на основоположних тенденціях розвитку законодавства про соціальні допомоги.

Ключові слова: соціальна політика, соціальне забезпечення, право на соціальний захист, соціальні допомоги, право на соціальні допомоги, законодавство про соціальне забезпечення, кодифікація законодавства про соціальне забезпечення.

Утвердження в Україні сучасної, новітньої моделі соціальної політики, соціального сектору суспільства і держави тісно пов'язано із якісним та системним реформування права на соціальний захист та інших тісно пов'язаних із ним соціальних прав [1, с. 18–19; 2, с. 376–380]. Серед пріоритетів реформи соціального забезпечення (соціального захисту) видається доречною реформа соціальних допомог як ключового, особливого інструменту запобігання бідності. В Україні за даними ООН за межею бідності перебуває від 60 до 80 % населення [3; 4]. Ураховуючи економічні, військові, демографічні, екологічні та інші чинники, цей показник має тенденцію до зростання. Водночас, в умовах сьогодення право на соціальні допомоги є одним із складних правових явищ у праві соціального забезпечення, що пов'язано із такими чинниками: невідповідність стану розвитку суспільства та держави; брак ефективної реформи соціального захисту; складність нормативно-правового регулювання; брак чіткої системи соціальних ризиків, з якими закон пов'язує реалізацію права на соціальні допомоги; наявність складних механізмів реалізації, гарантування, правової охорони; наявність складних механізмів правового захисту; низький рівень соціальних стандартів і гарантій; брак державного та громадського супроводу; брак ефективного моніторингу; складність нагляду та контролю тощо. Тому реформа соціальних допомог має бути покликана гарантувати належне та ефективне матеріальне забезпечення окремим категоріям громадян у системі соціального забезпечення

(соціального захисту), у зв'язку із певними складними життєвими обставинами, які мають важливе значення для особи, суспільства та держави. При цьому важливого значення набуватимуть питання щодо ефективності, дієвості та доступності права на соціальні допомоги та інші тісно пов'язані із ним крізь через призму розвитку новітнього законодавства про соціальне забезпечення (соціальний захист).

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження права на соціальні допомоги в умовах сьогодення. У юридичній літературі ця проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів, як: В. М. Андрійв, Н. Б. Болотіна, С. Я. Вавженчук, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. В. Вишновецька, Т. З. Герасимів, І. В. Зуб, І. П. Жигалкін, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, С. С. Лукаш, А. Р. Мацюк, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипка, О. І. Процевський, С. М. Синчук, Б. І. Сташків, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, М. М. Шумило, Л. П. Шумна, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Слід зауважити, що складний процес організації та проведення в Україні соціальних реформ, посилення ефективності, доступності та інклюзивності соціальних прав, утвердження сучасної системи законодавства про соціальне забезпечення потребує належного дослідження, оцінки, урахування міжнародного досвіду і практики. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують питання щодо новітнього розуміння права на соціальні допомоги та окремих його видів у системі соціального забезпечення (соціального захисту).

Право на соціальні допомоги є історично зумовленим окремим видом права на соціальний захист. Принагідно нагадаємо, що згідно з ч. 1 ст. 46 Конституції України «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [5]. Право на соціальні допомоги спрямоване на матеріальне забезпечення окремих категорій громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, а також у порядку, передбаченому законом.

Правове регулювання соціальних допомог здійснюється переважно на підставі закону. Відповідні норми права включаються до інституту права соціальних допомог. Слід підкреслити, що право соціальних допомог – це один із ключових інститутів права соціального забезпечення (соціального захисту), що охоплює групу норм права, які покликані регламентувати відносини у сфері соціальних допомог. У юридичній літературі наголошують, що допомоги за правом соціального забезпечення – це безповоротні грошові виплати, що надаються уповноваженими державою органами особам, які зазнали соціального ризику, з метою підтримання їхнього життєвого рівня за рахунок бюджетних та інших джерел соціального забезпечення [6, с. 5]. Отже, соціальні допомоги – це основний вид соціального забезпечення (соціального захисту), що передбачає можливість надання особі матеріального забезпечення у грошовій формі, у разі настання соціального ризику, як правило, разово або на певний строк за рахунок коштів бюджету або інших спеціальних джерел.

Основні принципи надання соціальних допомог такі: верховенство права; пріоритет законодавчого регулювання; відповідність соціальному ризику; адресність та індивідуальний підхід; прозорість, відкритість, доступність; добровільність; гуманізм; соціальна справедливість; відповідність мінімального розміру прожитковому мінімуму; ефективність використання бюджетних коштів та коштів інших спеціальних джерел; прозорість та доступність діяльності уповноважених суб'єктів; державний супровід; громадський супровід; дотримання етичних норм, правил, стандартів тощо.

За своєю суттю право на соціальні допомоги є складним та багатоаспектним соціальним правом. Право на соціальні допомоги охоплює систему прав на окремі види соціальних допомог (державних та страхових) [7–12]. На відміну від пенсій, які розраховані на більш тривалий період (тимчасовий або постійний (довічний)) [13; 14], соціальні допомоги можуть призначатися, як правило, разово або тимчасово. Водночас, якщо взяти до уваги соціальні послуги, то, на відміну від соціальних допомог, вони передбачають комплекс заходів із надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем. При цьому, складні життєві обставини – це обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем, життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті [15].

Принагідно зазначимо, що за змістом ч. 2 ст. 95 Конституції України виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. Закон України «Про Державний бюджет на 2018 рік» [16] запроваджує прожитковий мінімум як базовий показник для визначення окремих видів соціального захисту, у тому числі соціальних допомог. Згідно зі ст. 7 цього Закону встановлено, що у 2018 р. прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2018 р. – 1700 гривень, з 1 липня – 1777 гривень, з 1 грудня – 1853 гривні, а для основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років: з 1 січня 2018 р. – 1492 гривні, з 1 липня – 1559 гривень, з 1 грудня – 1626 гривень; дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2018 р. – 1860 гривень, з 1 липня – 1944 гривні, з 1 грудня – 2027 гривень; працездатних осіб: з 1 січня 2018 р. – 1762 гривні, з 1 липня – 1841 гривня, з 1 грудня – 1921 гривня; осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2018 р. – 1373 гривні, з 1 липня – 1435 гривень, з 1 грудня – 1497 гривень. Цілком закономірно, що в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи суспільство та держава мають прагнути до підвищення достатнього життєвого рівня, а отже і підвищення прожиткового мінімуму.

Зі змісту права на соціальні допомоги випливають права на державні та страхові соціальні допомоги. У юридичній літературі підкреслюється, що державна соціальна допомога – це встановлена законодавством безповоротна грошова виплата, яка надається громадянам за певних обставин та у визначених розмірах за рахунок Державного бюджету України [17, с. 435]. Наприклад, до системи права на соціальні допомоги належить система прав на державні допомоги сім'ям із дітьми. Під державною допомогою сім'ям із дітьми слід розуміти грошові виплати сім'ям із дітьми у визначених державою випадках, що виплачуються щомісяця, одноразово або періодично з Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, з Державного бюджету та інших бюджетів, визначених законом, з метою поліпшення матеріального становища сімей із дітьми та створення найсприятливіших умов для розвитку підростаючого покоління [18, с. 9]. За змістом Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [7] до державних соціальних допомог належать: допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога при народженні дитини; допомога при усиновленні дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей одиницею матерям. Слід зазначити, що місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та об'єднання громадян за рахунок власних коштів можуть запроваджувати додаткові види допомоги та встановлювати доплати до державної допомоги сім'ям із дітьми. При цьому покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям із дітьми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів. Крім того, допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини (опікуну), який постійно проживає разом із дитиною. Така допомога призначається на підставі свідоцтва про народження дитини, а опікунам – на підставі рішення про встановлення опіки. Також варто підкреслити, що допомога при народженні дитини призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше ніж через дванадцять місяців від дня народження дитини. Її розмір становить 41 280 гривень. Виплата допомоги здійснюється одноразово у сумі 10 320 гривень, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами

у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Ще одним видом державних соціальних допомог є допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» [9] передбачає, що право на державну соціальну допомогу мають особи з інвалідністю з дитинства і діти з інвалідністю віком до 18 років. Така допомога призначається у таких розмірах: особам з інвалідністю з дитинства I групи – 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; особам з інвалідністю з дитинства II групи – 80 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; особам з інвалідністю з дитинства III групи – 60 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; на дітей з інвалідністю віком до 18 років – 70 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність [19].

Окремим видом соціальних допомог є страхові соціальні допомоги. Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [11] (ст. 20) передбачено, що за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг: допомога у разі тимчасової непрацездатності (у тому числі догляд за хворою дитиною); допомога по вагітності та пологах; допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві); оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм. Так, наприклад, допомога у разі тимчасової непрацездатності надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу), у разі настання в неї одного з таких страхових випадків: тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві; необхідності догляду за хворою дитиною; необхідності догляду за хворим членом сім'ї; догляду за дитиною віком до трьох років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною; карантину, накладеного органами санітарно-епідеміологічної служби; тимчасового переведення застрахованої особи відповідно до медичного

висновку на легшу, нижче оплачувану роботу; протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства; перебування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм. Також варто підкреслити, що допомога у разі тимчасової непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах: 50 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до трьох років; 60 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від трьох до п'яти років; 70 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років; 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років; 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, віднесеним до 1–3 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; одному з батьків або особі, що їх замінює та доглядає хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи; ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особам, віднесеним до жертв нацистських переслідувань відповідно до Закону України «Про жертви нацистських переслідувань»; донорам, які мають право на пільгу, передбачену статтею 10 Закону України «Про донорство крові та її компонентів» [20–22].

Таким чином, право на соціальні допомоги – це складне, системне соціальне право, яке передбачає можливість особи отримувати матеріальне забезпечення у грошовій формі у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, у порядку, передбаченому законом. Основними ознаками права на соціальні допомоги є такі: це складне та системне соціальне право; впливає зі змісту права на соціальний захист; функціонує у державному та недержавному соціальному захисті та системі соціального страхування; об'єктом є соціальна допомога та окремі її види; правомочними особами є, переважно, соціально вразливі категорії осіб, які не можуть самостійно забезпечити свою життєдіяльність на належному рівні;

як правило, гарантується, якщо особа не має право на пенсійне забезпечення; підлягає переважно законодавчому регулюванню, особливе місце у якому належить закону про Державний бюджет на відповідний рік; характеризується наявністю специфічних механізмів реалізації, гарантування та правової охорони; визначається, як правило, у співвідношенні із прожитковим мінімумом; підлягає моніторингу, нагляду і контролю.

Слушною є думка професора О. В. Тищенко, яка наголошує, що з урахуванням європейського досвіду потребує перегляду Методика визначення розміру прожиткового мінімуму на одну особу та для тих осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, зокрема, варто змінити з урахуванням моніторингу сучасних потреб особи, визначений чинним законодавством України перелік продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг [23, с. 312]. Очевидно, що в умовах сьогодення важливою соціальною стратегією має бути подальша гармонізація розміру прожиткового мінімуму із достатнім життєвим рівнем, що забезпечуватиме належний рівень та якість життя правомочних осіб, у тому числі узгодивши розміри прожиткового мінімуму для працездатних та непрацездатних осіб до вищого рівня [19].

В умовах реформи соціального захисту реформування соціальних допомог має провадитися крізь призму: реформи системи державного соціального захисту; реформи системи соціального страхування; розвитку недержавного соціального захисту; підвищення ефективності, дієвості та доступності права на соціальні допомоги; систематизації та кодифікації законодавства про соціальний захист.

Основними тенденціями законодавчого забезпечення права на соціальні допомоги є такі: організація системних економічних реформ; організація та проведення реформи соціального захисту, урахування міжнародний та національний досвід; забезпечення дієвості, доступності та ефективності механізмів реалізації, гарантування та правової охорони права на соціальні допомоги та окремі його види; здійснення державного та громадського супроводу; кодифікація законодавства про соціальне забезпечення (соціальний захист) на основі консолідації уповноважених органів державної влади, інститутів громадянського суспільства, досягнень провідних шкіл соціального права; запровадження

ефективного моніторингу, нагляду та контролю. У цьому аспекті важливого значення набуває питання щодо розробки та ухвалення Соціального кодексу України як єдиного, кодифікова-

ного закону, який має комплексно регламентувати відносини у сфері соціального забезпечення (соціального захисту), у тому числі соціальних допомог.

Список використаної літератури

1. Іншин М. І. Соціальна держава: сутність і перспективи / М. І. Іншин, Д. І. Сіроха // Актуальні проблеми соціального права : збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р. / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. – Київ : ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С. 17–21.
2. Костюк В. Л. Реформа соціального захисту осіб з інвалідністю у контексті сьогодення: проблеми, виклики та перспективи / В. Л. Костюк // Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю кафедри трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Харків, 3 листопада 2017 р.) / за заг. ред. К. Ю. Мельника ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2017. – С. 376–380.
3. ООН: Близько 60 % українців живуть за межею бідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/03/30/7139761>. – Назва з екрана.
4. Понад 80 % українців живуть за порогом бідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/ponad_80_ukraintiv_zhyvut_za_porogom_bidnosti_ooп_125142.html. – Назва з екрана.
5. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Стрепко В. Л. Правові засади регулювання соціальних допомог в Україні : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. Л. Стрепко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2007. – 16 с.
7. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 року № 2811-ХІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
8. Про державну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 року № 1768-ІІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 290.
9. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: Закон України від 16 листопада 2000 року № 2109-ІІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст. 2.
10. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18 травня 2004 року № 1727-ІV. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 33–34. – Ст. 404.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105-ХІV. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 46–47. – Ст. 403.
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 року № 1533-ІІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.
13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-ІV. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376.
14. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-ІV. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376.
15. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року № 966-ІV. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 358.
16. Про Державний бюджет на 2018 рік: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2246-VIII. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 3–4. – Ст. 26.
17. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипка та ін. ; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид. перероб. і допов. – Харків : ФІНН, 2012. – 640 с.
18. Кулачок Л. В. Державна допомога сім'ям з дітьми як форма соціально-правового захисту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.05 / Л. В. Кулачок ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2003. – 19 с.
19. Костюк В. Л. Державні соціальні допомоги: поняття, ознаки, основні види та тенденції розвитку [Електронний ресурс] / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2017. – № 1(15). Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n1/17kvltrr.pdf>. – Назва з екрана.
20. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 45. – Ст. 425.
21. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23 березня 2000 року № 1584-ІІІ. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 24. – Ст. 182.
22. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23 червня 1995 року № 239/95-ВР. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 23. – Ст. 183.
23. Тищенко О. В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі : монографія / О. В. Тищенко. – Київ : ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 394 с.

Viktor Kostiuk

THE RIGHT TO SOCIAL ASSISTANCE IN THE CONDITIONS OF THE PRESENTATION: SCIENTIFIC AND THEORETICAL ASPECTS

The article reveals the issues connected with the legal characteristic of the right to social assistance in the present conditions. The peculiarities of the formation of the right to social assistance through the prism of the right to social protection are analyzed. The key role of social assistance among types of social security is noted. The article emphasizes the need to take into account European social standards in shaping the latest system of social benefits. The emphasis is put on certain types of state and social insurance assistance. The basic tendencies of development of the legislation on social assistance are discussed.

It is noted that the right to social assistance is a complex, systematic social right which includes the possibility for a person to receive financial support in the form of a cash in the event of full, partial, or temporary loss of disability, loss of breadwinner, unemployment from circumstances independent of them, as well as in old age and in other cases, in the manner prescribed by law. The main features of the right to social assistance are as follows: complex and systematic social rights; stems from the content of the right to social protection; functions in state and non-state social protection and social insurance system; the object is social assistance and its individual types; entitled persons are mainly socially vulnerable categories of persons who can not independently provide their livelihoods on an adequate level; as a rule, guaranteed when the person is not entitled to a pension; subject mainly to legislative regulation, a special place in which belongs to the law on the State Budget for the relevant year; characterized by the existence of specific mechanisms for implementation, guarantee and legal protection; determined, as a rule, in relation to the subsistence minimum; to be monitored, supervised and controlled.

It is obvious that in the current situation, an important social strategy should be further harmonization of the size of the subsistence minimum with a sufficient standard of living, which will ensure the proper level and quality of life of eligible persons, including by agreeing the subsistence minimum for able-bodied and disabled people to a higher level.

In the context of the reform of social protection, the reform of social assistance should be carried out through the prism of reforms of the system of state social protection; reforms of the social insurance system; development of non-state social protection; increasing the effectiveness, efficiency and accessibility of the right to social assistance; systematization and codification of legislation on social protection.

The main tendencies of legislative provision of the right to social assistance are as follows: organization of systemic economic reforms; organization and implementation of social protection reform, taking into account international and national experience; ensuring the effectiveness, accessibility and effectiveness of implementation mechanisms, guaranteeing and legal protection of the right to social assistance and its separate types; implementation of state and public support; the latest systematization and codification of legislation on social protection; introduction of effective monitoring, supervision and control. In this aspect, the issue of elaboration and adoption of the Social Code of Ukraine as a single, codified law, which has a complex regulation of relations in the field of social security (social protection), including social assistance, is of great importance.

Keywords: social policy, social welfare, the right to social protection, social assistance, the right to social assistance, social security legislation, codification of legislation on social security.

Матеріал надійшов 10.07.2018